

De accommodatie voor bewegingsonderwijs, je werkplek en je leermiddel

Tijdens de opleiding sta je er niet altijd even goed bij stil; de plek waar je straks werkzaam bent: de gymzaal. Wat kan en mag je daar nu van verwachten? Wat maakt deze plek een goede werkplek en waar moet je dan allemaal op letten? Wat maakt het een goed leermiddel en hoe oefen je daar nu invloed op uit? Ook gedurende je carrière blijft dit een rol spelen en is het goed om te weten hoe je als vakleerkracht, als vakgroep of vaksectie invloed kunt uitoefenen om jouw/ jullie werkplek zo goed, veilig en gezond mogelijk in te richten. We nemen jullie graag mee in een artikelenreeks over huisvesting bewegingsonderwijs om jullie zodoende meer wegwijs te maken binnen dit thema.

TEKST JORIEKE STEENAART

De start: peiling huisvesting

Mede door het toenemend aantal vragen via onze helpdesk over huisvesting, nieuwbouw en akoestiek, heeft de KVLO tegen het einde 2020 een ledenpeiling uitgezet over de huidige staat van de gymzalen in PO en VO en de betrokkenheid van de vakleerkracht bij het onderhouden van de zalen en inventaris. In de peiling kwamen vragen over de bouw, inventaris en ervaring met klimaat en akoestiek aan de orde. Met de informatie van onder andere de 333 respondenten (173 PO of SO en 160 VO) kunnen we een stap zetten naar het verbeteren van accommodaties zodat deze aansluiten bij de behoeften van de vakleerkrachten. Reden voor de KVLO om deze peiling uit te zetten is dat zij zich gericht wil inzetten voor verbetering van huisvesting voor onderwijs en voor de werkplek van vakleerkrachten. Mede met het oog op twee lesuren verplicht bewegingsonderwijs in het PO vanaf 2023 (volgens het amendement Heerema/ Van Nispen) is er de noodzaak om op korte termijn een kwaliteitsimpuls aan de zalen die voor bewegingsonderwijs gebruikt worden te geven.

De resultaten

Beheer en leeftijd zalen

Opvallende feiten die in dit artikel het benoemen waard zijn dat de accommodaties bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs vaak in beheer van de school zijn (64%) in tegenstelling tot het primair onderwijs waar de accommodaties voor bewegingsonderwijs vaak in het beheer van de gemeente zijn (66%). Daarbij is binnen zowel het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs meer dan een kwart van

de zalen al meer dan 40 jaar oud en dus economisch al afgeschreven.

Vloeroppervlakte

Iets meer dan de helft van de zalen voldoet aan de oppervlakenorm van 252m² die is gesteld voor de gymzalen (36% 252m² en 15% 286m²). Toch valt nog 20% van de zalen buiten deze norm omdat ze kleiner zijn. De oppervlakenorm is in 1987 vastgesteld in de modelverordening voldoet in onze ogen niet meer. Niet alleen vanwege de toegenomen groeps grootte in het (bewegings)onderwijs, maar ook door de ontwikkeling van het vak. We geven tegenwoordig diverse activiteiten tegelijk en leerlingen zijn zoveel mogelijk in beweging. Hiermee verhogen we het leerrendement en vergroten we de beweeg- en leertijden. Daarvoor is logischerwijs ook meer zaaloppervlak nodig. Daarnaast zijn er ook ontwikkelingen als passend onderwijs die om een groter zaaloppervlak vragen.

Inrichting en staat gebouw

In een op de twintig zalen krijgt de inventaris een onvoldoende. Al zijn de zalen voorzien van een inventaris die geschikt is voor bewegingsonderwijs, toch beschikken de vakleerkrachten niet over alle materialen die zij nodig hebben om les te kunnen geven. Deze inventaris is je leermiddel en dient aanwezig te zijn om alle leerlijnen en bijhorende leerdoelen te kunnen faciliteren. De invloed en betrokkenheid bij het aanschaffen, in standhouden en afvoeren van inventaris(onderdelen) hangt sterk samen wie beheerder is van de zaal. Is de zaal in beheer van de school dan is deze betrokkenheid groter dan

wanneer de zaal in beheer is van de gemeente. Ruim 10% van de vakleerkrachten bestempelt de staat van het gebouw als onvoldoende.

Werkomstandigheden

Om goed bewegingsonderwijs te kunnen geven moet niet alleen de inventaris voldoen. Ook de werkomstandigheden zoals verlichting, klimaat en akoestiek in de zaal moeten van goede kwaliteit zijn om als docent meerdere uren op een dag les te kunnen geven zonder gevolgen voor de gezondheid.

1 Akoestiek

In de peiling is daarom gevraagd naar de ervaring van de docenten met het klimaat en de akoestiek in de zaal. Maar net iets meer dan de helft van de respondenten werkzaam in het VO ervaart dat de akoestiek van de zaal in orde is. Vooral in accommodaties van vóór 2010 is akoestiek een veelvoorkomend probleem. In het PO ervaart minder dan de helft van de respondenten (44%!) dat de akoestiek van de zaal in orde is. Ook hier is het bouwjaar van invloed op de beoordeling. In het VO wordt de akoestiek vaker gecontroleerd dan in het PO. Ook worden daar vaker (64% vs 44%) naar aanleiding van de meting aanpassingen gedaan in de zaal om de akoestiek te verbeteren. Het beheer van de zaal en daarmee de invloed en betrokkenheid van de docent lijkt ook hier weer mee te spelen. In de meeste zalen wordt er gekozen voor een langetermijn-/duurzame oplossing, zoals het plaatsen van akoestische wandpanelen. Minder vaak wordt er gekozen voor een acute of kortetermijnoplossing zoals bijvoorbeeld het gebruik van otoplastieken. Uit de toevoegingen en opmerkingen van docenten bij de vraag, blijkt dat de aanpassingen die gedaan worden lang niet altijd afdoende zijn om de problemen met de akoestiek op te lossen.

2 Verlichting en ventilatie

In alle zalen voldoet de verlichting voor onderwijsgebruik, de meerderheid van de zalen beschikt ook over daglicht. In maar een heel klein deel van de zalen is er sprake van hinderlijk daglicht dat niet geweerd kan worden. Om de zaal te ventileren met buitenlucht kunnen op veel accommodaties ramen en/of deuren open. In een derde van de zalen is dit echter

niet voldoende om de zaal goed te ventileren. Daarom is er vaak mechanische ventilatie aanwezig, maar in een kwart van de zalen wordt ook dit niet als voldoende ervaren. De respondenten uit het basisonderwijs beoordelen de luchtkwaliteit in de zaal iets beter dan in het VO, hoewel in de meeste zalen de ventilatie niet (59%) of matig (28%) te reguleren is. In de zalen waar de luchtkwaliteit als matig of slecht beoordeeld wordt, is er vaak geen of nauwelijks regulatie van het systeem mogelijk. In deze zalen wordt ook de temperatuur slechter beoordeeld dan in zalen met voldoende (buiten)luchtventilatie. Al wordt de temperatuur in de meeste zalen voldoende tot goed beoordeeld. Met name in de zomer worden zalen vaak als te warm ervaren. Op dit moment is ook controle van de ventilatie in verband met corona van belang. In het VO is bij 64% van de respondenten onlangs controle geweest van de ventilatie. In 15% van de gecontroleerde zalen bleek de ventilatie niet op orde te zijn. In het PO bleek 5% niet in orde, al is daar maar 43% gecontroleerd, en weet een derde niet of er controle is geweest.

Uitkomsten en hoe verder?

De uitkomsten van deze peiling huisvesting geven aan dat er nog werk aan de winkel is om de werkplek en het leermiddel van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs (verder) te optimaliseren. Dat gebeurt al op diverse lijnen:

- (Politieke) lobby om accommodaties te verbeteren in zaaloppervlakenorm en inrichtingsbudgetten
- Borgen van veilige werkplek in de Arbo catalogi PO, VO
- Borgen van de werkplek en het leermiddel van de vakleerkracht bewegingsonderwijs in het kwaliteitszorgsysteem NOC*NSE, VSG en BSNC: www.sportinfrastructuur.nl
- Verkenning uitvoerig onderzoek akoestiek in samenwerking met Fontys hogeschool (vol-doen normen nog zoals ze in 2005 zijn vastgesteld) en hoe is het gesteld met de dagdosis van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs
- Informatievoorziening naar vakleerkrachten bewegingsonderwijs door: webinars, artikelen, factsheets, ondersteuning bij hulpvragen
- Masterclasses voor afstudeerders over werkplek en leermiddel.

Informatievoorziening naar vakleerkrachten bewegingsonderwijs is de lijn die wij ook vormgeven in het vakblad. De komende nummers informeren wij je graag over de diverse aandachtspunten binnen (de bouw en nieuwbouw van) een accommodatie voor bewegingsonderwijs. Het eerstvolgende nummer zal gaan over de totstandkoming van een accommodatie voor bewegingsonderwijs.

Foto

Anita Riemersma

Contact

onderwijs@kvlo.nl

Kernwoorden

huisvesting, werkplek, accommodatie